

Streszczenie rozprawy doktorskiej pt. „Transgraniczna przestępczość karuzelowa – aspekty kryminologiczne, kryminalistyczne i prawne”

Głównym celem niniejszej rozprawy jest próba wieloaspektowej analizy zjawiska transgranicznej przestępczości karuzelowej w ujęciu kryminologicznym, kryminalistycznym i prawnym. Treść rozprawy doktorskiej ujęto w sześciu rozdziałach, poprzedzonych Wprowadzeniem i zakończonych Podsumowaniem. Ich układ stanowi wynik przyjętego zakresu i kolejności rozważań Autorki, których kształt szczegółowo przedstawiono w części dotyczącej problemów i hipotez badawczych.

W rozprawie wykorzystano opracowania o charakterze zarówno prawnym, jak i kryminologicznym i kryminalistycznym, a także wyniki przeprowadzonych badań empirycznych. Pierwszy rozdział poświęcono metodyce badań. Zawiera on wprowadzenie do badań własnych poprzez wskazanie obszarów badawczych i wyjaśnienie celu badań oraz określenie problemów i hipotez badawczych, zarówno głównych, jak i szczegółowych. W tej części pracy omówiono również wykorzystane metody badawcze, których zastosowanie umożliwiło weryfikację hipotezy głównej oraz szczegółowych, a w konsekwencji udzielenie odpowiedzi na przygotowane problemy badawcze.

Rozdział drugi zawiera rys historyczny transgranicznej przestępczości karuzelowej. Jej początki sięgają przestępczości zorganizowanej, stąd konieczne było przedstawienie ewolucji oraz doktrynalnej definicji tego zjawiska. W jej strukturze wyodrębniono zorganizowaną przestępczość gospodarczą, której poświęcono kolejny podrozdział. Wskazano różnice pomiędzy przestępczością ekonomiczną, a gospodarczą i ekonomiczno-finansową. Przedstawiono ewolucję, definicję i typologię przestępczości gospodarczej, w ramach której wyodrębnia się przestępczość podatkową. W części poświęconej przestępczości podatkowej wskazano genezę, definicję, cechy i konstrukcję podatków. Zawarto tu podstawowe zagadnienia z zakresu prawa podatkowego, pozwalające bliżej zrozumieć istotę transgranicznej karuzeli podatkowej. Wskazano różnicę pomiędzy przestępczością podatkową, a skarbową. W ramach typologii przestępczości podatkowej wyróżniono przestępczość związaną z podatkiem od towarów i usług, której jednym z rodzajów jest transgraniczna przestępczość karuzelowa. W ten sposób rozpoczynając od przestępczości zorganizowanej, przez przestępczość gospodarczą, po przestępczość podatkową i vatowską wskazano ewolucję i genezę transgranicznej przestępczości karuzelowej, będącej przedmiotem niniejszej rozprawy. Rozdział ten zawiera rozważania natury kryminologicznej i prawnej w odniesieniu do ewolucji i definicji poszczególnych

rodzajów przestępczości. Rozdział ten stanowi syntetyczny i klarowny wstęp do przedmiotu niniejszej rozprawy, którym jest transgraniczna przestępczość karuzelowa.

Trzeci rozdział rozprawy zawiera przedstawienie wybranych kryminologicznych aspektów transgranicznej przestępczości karuzelowej. Na wstępie przedstawiono najważniejsze czynniki kryminogenne, takie jak akcesja Polski do UE i tym samym dołączenie do jednolitego rynku wewnętrznego, czynniki prawne oraz kryminogenna konstrukcja podatku VAT polegająca na odliczeniu podatku naliczonego. Omówiono kluczową dla tematu pracy definicję wewnątrzspółnotowej dostawy towarów, wewnątrzspółnotowego nabycia towarów oraz rozumienia terminu „transgraniczny”. Następnie zaprezentowane typowe branże oszustw karuzelowych, w tam dokonując analizy doniesień prasowych w tym zakresie. Niniejszy rozdział kończy zwięzła charakterystyka profilu sprawcy przestępstwa karuzelowego, przy uwzględnieniu rzeczywistych sprawców procederu oraz osób pełniących jedynie rolę słupów.

Czwartą – kluczową – część niniejszej pracy poświęcono wybranym kryminalistycznym aspektom tytułowego zagadnienia. Przedstawiono w nim różne podejścia do kwestii definiowania terminu karuzeli podatkowej, jej istotę i elementy. Zaprezentowano szczegółowy *modus operandi* sprawców, z uwzględnieniem poszczególnych etapów karuzeli. Największą uwagę Autorka skupiła na charakterystycznych cechach przestępczego mechanizmu z uwzględnieniem roli poszczególnych ogniw karuzeli, takich jak: dostawca, znikający podatnik, bufor, broker i ostateczny odbiorca. W tym celu wykorzystano także liczne rysunki obrazujące etapy karuzeli podatkowej. W kolejnym podrozdziale dokonano analizy spółek-słupów pełniących rolę znikających podatników, jako kluczowego ogniwa karuzeli podatkowej. Rozdział ten stanowi *meritum* prowadzonych rozważań.

Rozważania zawarte w rozdziale piątym dotyczą odpowiedzialności karnej i karnoskarbowej za przestępstwa karuzelowe oraz kwalifikacji prawnej zachowań przestępczych. Sprawcy przestępstw karuzelowych ponoszą odpowiedzialność karną na podstawie regulacji kodeksu karnego określonych w art. 258 k.k., 270-271a k.k., 277a-277d k.k., 286 k.k., 299 k.k. oraz kodeksu karnego skarbowego określonych w art. 54-56 k.k.s., 62 k.k.s. oraz art. 76 k.k.s. Wykorzystując dorobek doktryny oraz wybrane orzecznictwo Sądu Najwyższego i sądów powszechnych dokonano wykładni znamion wyżej wymienionych przestępstw w odniesieniu do sprawców oszustw karuzelowych. W trakcie pisania niniejszej rozprawy zmienił się stan prawny, a mianowicie z dniem 1 marca 2017 r. weszły w życie tzw. przestępstwa fakturowe z art. 270a k.k., 271a k.k. oraz 277a-d k.k. wprowadzające istotne *novum* w postaci tzw. zbrodni vatowskiej zagrożonej karą 25 lat pozbawienia wolności.

Autorka w swoich rozważaniach uwzględniła nie tylko wykładnię nowych przepisów ale również ocenę zasadności ich wprowadzenia. W tej części rozprawy omówiono także wątpliwości dotyczące kwalifikacji prawnej czynów zabronionych sprawców i zbiegów przepisów przy przestępstwach karuzelowych.

Ostatnia część pracy ma charakter empiryczny i składa się z dwóch części. Pierwsza z nich opiera się na *case study* wybranych indywidualnych przypadków funkcjonowania karuzeli podatkowych., zaprezentowanych przez Autorkę na podstawie orzeczeń Sądu Rejonowego w Limanowej oraz Sądu Okręgowego w Białymstoku. Z kolei drugą część poświęcono dogłębnej analizie raportów Generalnego Inspektora Informacji Finansowej za lata 2004-2018 w kontekście przestępczości karuzelowej. Praktyczne rozważania zawarte w tym rozdziale, zarówno w formie studium przypadku, jak i analizy dokumentów GIIF nawiązują do teoretycznej warstwy pracy. W całości potwierdzają przedstawioną charakterystykę transgranicznej przestępczości karuzelowej.

Niniejszą pracę zwróć Podsumowanie, które stanowi zestawienie głównych ocen i wniosków, dających podstawę do weryfikacji problemów badawczych, a także postawionych we wstępie pracy hipotez badawczych.

Kataryna Sulima

17.01.2020r.